

UCHWAŁA XII/63/2008
RADY GMINY W RADOWIE MAŁYM
z dnia 30 stycznia 2008 r.

**w sprawie przyjęcia Systemu Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną Gminy
Radowo Małe na lata 2008 – 2013.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. samorządzie gminnym (Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 273, poz. 2703; z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 179, poz. 1487, Nr 180, poz. 1493' z 2006 r. Nr 135, poz. 950, Nr 144, poz. 1043, Nr 186, poz. 1380, Nr 249, poz. 1831, Nr 251, poz. 1844; z 2007 r. Nr 35, poz. 219, Nr 36, poz. 226, Nr 48, poz. 320, Nr 120, poz. 818, Nr 209, poz. 1519) uchwala się, co następuje :

- § 1. Przyjmuje się System Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną Gminy Radowo Małe na lata 2008 – 2013 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcie.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY

Zygmunt Bławdziewicz

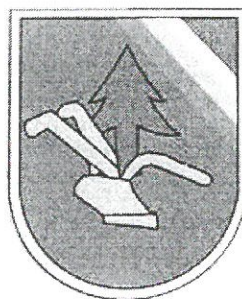
Załącznik do:

Uchwały Nr xii/63/2008

Rady Gminy w Radowie Małym

z dnia 30 stycznia 2008 r.

**SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
GMINY RADOWO MAŁE
NA LATA 2008-2013**

GRUDZIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ.....	5
2. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE RADOWO MAŁE	9
3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA	22
4. UWAGI KOŃCOWE	30

WSTĘP

W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z wielką uwagą. Dzieje się tak, gdyż dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i rodzin w naszym kraju daleka jest od stanu zadowalającego. Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest budowa lokalnych systemów profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Niniejszy dokument został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Radowie Małym przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 17. ust. 1. pkt 13. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ma na celu wzmocnienie pozycji dziecka i rodziny na terenie gminy.

W systemie opieki nad dzieckiem – definiowanym jako obszary usług społecznych, których zadaniem jest tworzenie możliwości i poprawa warunków optymalnego rozwoju dziecka, wspieranie funkcjonowania rodziny oraz wyrównywanie dysfunkcji w zachowaniach osób bądź w sytuacjach społecznych – tradycyjnie rozróżnia się opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach, tj. dziećmi z różnego rodzaju dysfunkcjami i zaburzeniami rozwojowymi oraz opiekę nad dziećmi i młodzieżą z problemami psychospołecznymi, włącznie z osobami uzależnionymi i pozostającymi w konflikcie z prawem.

Do najważniejszych elementów charakteryzujących kierunki zmian większości systemów opieki nad dzieckiem i rodziną należą:

- ekologiczne podejście do rodzicielstwa,
- zachowanie równowagi między ochroną dziecka a utrzymaniem rodziny,
- respektowanie punktu widzenia rodziców,
- model negocjacyjny jako zasada pracy z rodzinami dzieci o specjalnych potrzebach,
- zwracanie uwagi na kwestię praw dziecka i ich respektowanie,
- troska o zachowanie właściwych proporcji.

Rodzicielstwo uznawano dotąd za izolowany i jednokierunkowy proces, ograniczający się do wychowywania dzieci przez rodziców. Jeśli nastawienie rodziców wobec dziecka nie było pozytywne lub jeśli brakowało im wiedzy bądź umiejętności pedagogicznych i sprawy przybierały zły obrót, społeczeństwo uznawało rodziców za winnych, a dzieci trafiały do placówki opieki instytucjonalnej albo do rodziny zastępczej. Chociaż mówiło się o opiece nad dziećmi, w rzeczywistości była ona rozumiana raczej jako ochrona dzieci lub pomoc dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Nowe osiągnięcia psychologii dowiodły, że rodzicielstwo to przede wszystkim proces dwukierunkowy i cyrkularny. Wpływ rodziców na dzieci, w zależności od cech dziecka, może być różny. Podobnie efekty niektórych działań rodzicielskich są funkcją temperamentu dziecka.

Podjęcie ekologiczne podkreśla, że w opiece nad dziećmi powinno się uwzględniać dziecko i rodziców jako indywidualne jednostki, a także cały system rodzinny oraz środowisko. Oznacza to, że w większości krajów europejskich z coraz większą rezerwą podchodzi się do umieszczania dziecka w instytucji opieki lub w rodzinie zastępczej oraz że powstaje coraz więcej programów skoncentrowanych na rodzinie i podejmuje się coraz więcej działań wspierających rodzinę.

Preferuje się różnego rodzaju „edukacyjne wsparcie rodziny”, organizowane przez ośrodki opieki dziennej czy rodziny zastępcze oferujące opiekę dzienną. Rodzice są wspierani przez te ośrodki lub rodziny w radzeniu sobie z codziennymi problemami domowymi i wychowawczymi. Warto zwrócić również uwagę na bardziej zróżnicowane formy usług nastawionych na udzielanie pomocy większej liczbie dzieci i młodych ludzi, nasilającą się tendencję do umieszczania dzieci pod opieką krewnych oraz rosnące wysiłki w pozyskiwaniu profesjonalnych opiekunów, przygotowanych do pracy z młodymi ludźmi manifestującymi złożone problemy.

1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ

Kwestie rodziny i dziecka stanowią zasadniczy przedmiot zainteresowania polityki społecznej. Działalność na rzecz rodzin dotyczy wyrównywania pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzenia im równych szans oraz asekurowania w obliczu ryzyka życiowego. Działania podejmowane na rzecz dzieci mają przede wszystkim na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18. roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad

członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym aktem prawnym zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej

postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przysposobieniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przysposobienia nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

2. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE RADOWO MAŁE

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet, przekazanych zarówno liderom lokalnej społeczności, jak i placówkom edukacyjnym. W niniejszej diagnozie pominięto badanie metodą SWOT, ponieważ zostało ono przedstawione w strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy.

2.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy jest jednym z istotnych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy dzieci, młodzieży i rodziny, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z wypowiedzi ankietowanych wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

BARIERY OGRANICZAJĄCE MOŻLIWOŚCI PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Z ankiet wynika, że młodzież i dzieci mieszkające na terenie gminy natrafiają na następujące bariery:

- bariery finansowe (wynikające z trudnej sytuacji materialnej rodzin) uniemożliwiające dalsze kształcenie, rozwój zainteresowań,
- zła sytuacja materialna rodzin,
- brak właściwych wzorców,
- brak motywacji do nauki (brak świadomości, że przyszłość zależy w dużej mierze od stopnia wykształcenia),

- bariery komunikacyjne utrudniające dojazd do miasta, do szkoły, na zajęcia dodatkowe (słaba sieć komunikacyjna, mała liczba kursów PKS, peryferyjne położenie niektórych miejscowości gminy),
- ograniczona liczba alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (m.in. brak świetlic środowiskowych, placów zabaw, placówek kulturalnych, ograniczona liczba zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych),
- ograniczone możliwości rozwijania zainteresowań,
- ograniczony dostęp do infrastruktury kulturalno-oświatowej (duża odległość, brak transportu) i sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowej,
- ograniczony dostęp do Internetu i innych źródeł informacji.

PROBLEMY

Głównymi problemami, do rozwiązania których gmina musi znaleźć odpowiednie warunki i możliwości, aby poprawić sytuację dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, są:

- niemożność konstruktywnego spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań i korzystania z obiektów kulturalno-sportowych.
- sięganie po środki uzależniające (nadużywanie alkoholu),
- ubóstwo i bieda; problem dziedziczenia ubóstwa,
- niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin – brak właściwej opieki nad dziećmi ze strony rodziców, zwłaszcza w godzinach wieczornych,
- brak perspektyw zatrudnienia w pobliżu miejsca zamieszkania po ukończeniu szkoły ponadgimnazjalnej,
- apatia społeczna.

CO NALEŻY ZMIENIĆ?

W celu poprawy istniejącej sytuacji ankietowani zaproponowali następujące rozwiązania w poszczególnych obszarach:

- 1. Działania w zakresie poprawy sprawności, upowszechniania sportu i organizacji wypoczynku:**

- organizowanie różnych form aktywnego wypoczynku w czasie wolnym od nauki (wycieczki do dużych miast w celu poznawania świata, języka, ludzi; zawody sportowe, obozy sportowe i turystyczne, kursy), m.in. z wykorzystaniem dostępnej na terenie gminy infrastruktury sportowej (udostępnianie sal gimnastycznych po zajęciach lekcyjnych),
- organizowanie dowozów na zajęcia pozalekcyjne,
- zwiększenie dostępności komputerów i Internetu,
- otwieranie świetlic środowiskowych,
- rozszerzenie działalności Gminnej Biblioteki Publicznej,
- rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (m.in. tworzenie boisk do piłki nożnej i siatkowej, tworzenie ścieżek rowerowych),
- reaktywowanie w poszczególnych miejscowościach kół LZS w różnych dyscyplinach sportowych (potrzeba większej liczby działaczy sportowych),
- rozszerzenie działalności LKS „Radowia” o nowe sekcje sportowe,
- organizowanie i dofinansowanie wypoczynku zimowego i letniego, zwłaszcza dla dzieci z rodzin ubogich i bezrobotnych,
- zwiększenie liczby sportowych zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań oraz lokalnych imprez sportowo-rekreacyjnych (np. turnieje, wycieczki rowerowe),
- dofinansowanie pozalekcyjnych zajęć SKS-u.

2. Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży:

- przeprowadzanie systematycznych badań profilaktycznych,
- organizowanie „białych niedziel”,
- zwiększenie możliwości dojazdu do Ośrodka Zdrowia,
- przywrócenie opieki lekarskiej i stomatologicznej w szkołach,
- zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (m.in. okulista, ortopeda, pediatra),
- zapewnienie dostępu do opieki psychologa,
- organizowanie zajęć terapeutycznych,
- propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia,
- realizowanie programów profilaktycznych promujących zdrowe zachowania,
- prowadzenie gimnastyki korekcyjnej w szkołach.

3. Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych:

- zwiększenie dostępu do placówek rehabilitacyjnych (ułatwienie dojazdu),
- prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym,
- zwiększenie liczby zajęć korekcyjnych,
- likwidowanie barier komunikacyjnych i architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.

4. Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży:

- współpraca placówek oświatowych z przedstawicielami Policji w zakresie prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat bezpieczeństwa i istniejących zagrożeń (organizowanie spotkań, pogadanek),
- organizowanie spotkań z rodzicami poświęconych tematyce bezpieczeństwa dzieci i młodzieży,
- prowadzenie monitoringu w szkołach, wprowadzenie dodatkowej ochrony,
- zwiększenie liczby patroli policyjnych na terenie gminy, zwłaszcza w godzinach wieczornych i nocnych,
- organizowanie bezpiecznych form spędzania czasu wolnego pod opieką osób dorosłych, uruchomienie w każdej miejscowości świetlicy środowiskowej, by dzieci nie musiały spotykać się w miejscach często niebezpiecznych,
- zapobieganie sięganiu po alkohol i narkotyki,
- kontrolowanie przez policję miejsc publicznych, w tym miejsc pobytu młodzieży,
- zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły, m.in. wybudowanie zatoczek dla autobusów, budowa przydrożnych chodników, ścieżek rowerowych, częstsze kontrole kierowców przekraczających prędkość na drogach gminy.

5. Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:

- udzielanie dzieciom i młodzieży wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, dofinansowanie biletów autobusowych, wycieczek szkolnych, wyjazdów na basen, do kina czy teatru, wypoczynku zimowego i letniego) oraz rzeczowego (wyprawki szkolne, odzież, pomoc w uzyskaniu podręczników i przyborów szkolnych i w formie dożywiania),
- rozliczanie i sprawdzanie zasadności przydziału wsparcia finansowego dla poszczególnych rodzin,

- udzielanie wsparcia przez psychologa,
- organizowanie zbiórek pieniężno-rzeczowych na rzecz dzieci pochodzących z rodzin ubogich,
- zorganizowanie „banku” odzieży, książek i innych rzeczy używanych, z których mogłyby korzystać dzieci z rodzin ubogich,
- tworzenie punktów poradnictwa rodzinnego,

6. Inne działania mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym:

- utworzenie szkół ponadgimnazjalnych,
- doradztwo społeczne, prowadzenie działań prospołecznych, asymilujących rodziny do obecnej sytuacji,
- zacieśnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- przyłączanie się do ogólnopolskich akcji charytatywnych (np. WOŚP),
- pozyskiwanie środków finansowych z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

2.2. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów. Wypowiedzi ankietowanych zawierają również informacje o już realizowanych działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych wśród dzieci i młodzieży.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: utworzone w Szkole Podstawowej w Siedlicach przedszkole, do którego w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 20 dzieci, dwie szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 316 uczniów (w tym 44 dzieci w kl. „0”), a także gimnazjum, w którym uczyło się 199 uczniów.

Z dostarczonych przez 2 placówki (szkołę podstawową i zespół szkół publicznych) ankiet wynika, że obie szkoły prowadzą dożywianie uczniów, a jedna posiada dostęp do Internetu i umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej. W żadnej z nich nie funkcjonują klasy integracyjne. Obie placówki zatrudniają pielęgniarkę, a jedna dodatkowo pedagoga.

Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, SKS, zajęcia plastyczne, ceramiczne, recytatorskie, muzyczne i teatralne), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (2 szkoły) i korekcyjno-kompensacyjne (1).

Według pedagogów problemami, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i szkoły, są: bezrobocie, złe warunki materialne rodzin, niedożywienie, apatia społeczna, a także kłopoty z dostępem do Internetu.

Na terenie ankietowanych szkół konieczne do przeprowadzenia są następujące działania profilaktyczne i naprawcze: pedagogizacja rodziców, podnoszenie poziomu kultury osobistej i higieny uczniów, jak również podwyższenie poziomu efektów kształcenia.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy zdiagnozować potrzeby i oczekiwania wobec instytucji pomagających w poszukiwaniu pracy. Ponadto wskazali na potrzebę badania predyspozycji zawodowych uczniów.

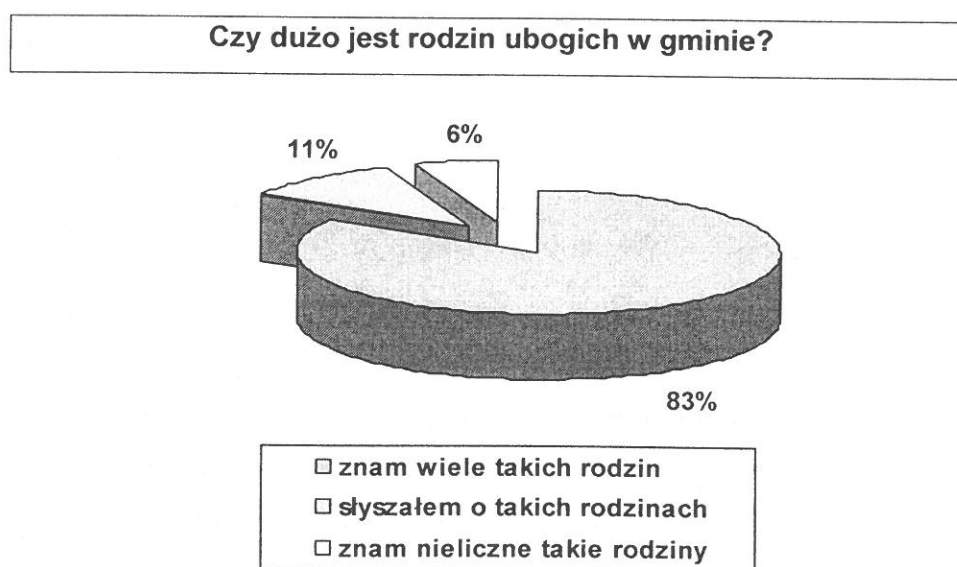
Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (tworzenie świetlic środowiskowych, zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, organizowanie imprez lokalnych, wycieczek, obozów sportowych i turystycznych, a także półkolonii w czasie wakacji). Ponadto uznali za konieczne zwiększenie pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin ubogich, zapewnienie uczniom szerszego dostępu do badań profilaktycznych oraz opieki okulistycznej i ortopedycznej, jak również pomocy lekarza, stomatologa i psychologa na terenie szkoły. Sugerowali także zintensyfikowanie monitoringu w szkołach, tworzenie punktów poradnictwa rodzinnego oraz utworzenie szkół ponadgimnazjalnych na terenie gminy.

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali na możliwość realizowania programów profilaktycznych, wyrównywania szans edukacyjnych uczniów, jak również organizowania pracy opiekuńczo-wychowawczej (m.in. zapewnienie opieki w świetlicy wiejskiej, organizowanie półkolonii).

2.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

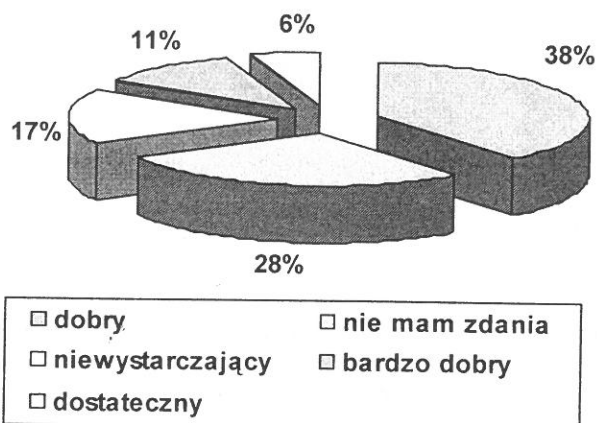
Analiza sytuacji dziecka w środowisku lokalnym jest elementem postępowania diagnostycznego, które, podobnie jak identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy, ma na celu określenie problemów i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego diagnozowano sytuację dziecka w środowisku lokalnym, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących dzieci i młodzież w środowisku lokalnym.

Sytuacja materialna rodzin z gminy Radowo Małe jest wielce niezadowalająca. Aż 83% ankietowanych stwierdziło, że osobiście zna wiele rodzin ubogich, 6% badanych przyznało, że zna niewiele takich rodzin, a 11% osób odpowiedziało, że słyszało o takich rodzinach. Oznacza to – zważywszy na stosunkowo niewielką liczbę ludności gminy – że statystycznie zjawisko ubóstwa jest znane mieszkańcom z autopsji.

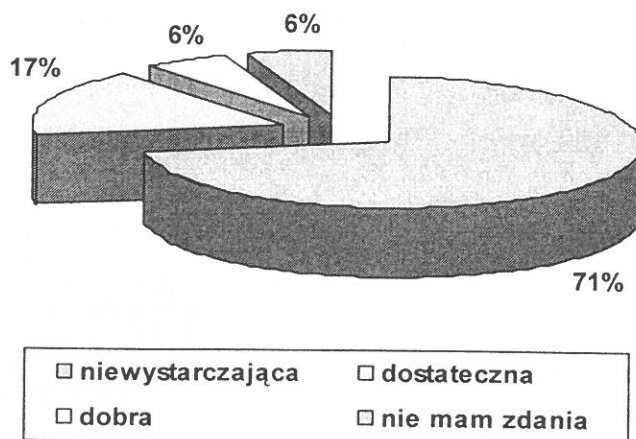
Jaki jest dostęp do rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie?

Badania własne Centrum AV.

Ponad połowa ankietowanych (łącznie 55%) pozytywnie odniosła się do kwestii dostępności rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, uznając ją za dobrą (38%), bardzo dobrą (11%) i dostateczną (6%). Odmiennego zdania było 17% respondentów, a aż 28% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

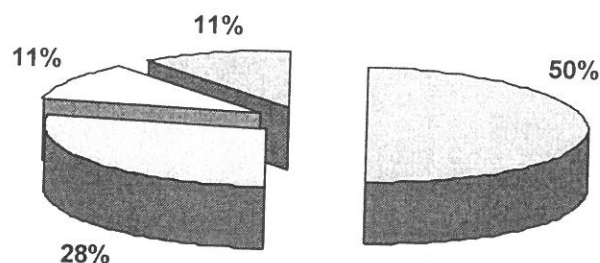
Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie

Badania własne Centrum AV.

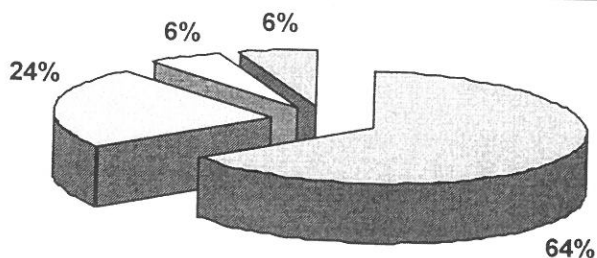
W kwestii organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie, zdecydowana większość ankietowanych (71%) miała negatywne opinie. Jednocześnie 17% respondentów uznało ją za dostateczną, 6% badanych za dobrą, a 6% osób nie wypowiedziało się na ten temat.

Ocena działań związanych z profilaktyką alkoholową i narkomanią

☐ dobrze
☐ dostatecznie
☐ niewystarczająco
☐ nie mam zdania

Czy dzieci w gminie mają łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków?

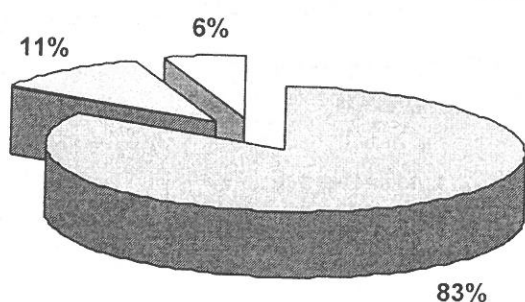

☐ dostęp jest zróżnicowany
☐ nie wiem
☐ tak
☐ nie

Badania własne Centrum AV.

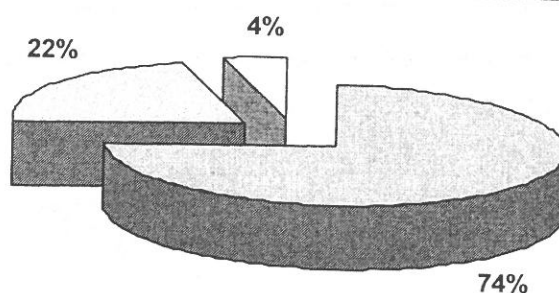
Oceniając realizowane w gminie działania związane z profilaktyką alkoholową i narkomanią większość ankietowanych (łącznie 61%) miała pozytywne opinie. Odmienne zdanie wyraziło 28% badanych, a 11% osób nie zajęło stanowiska. Jednocześnie 64% ankietowanych było zdania, że dostęp nieletnich do alkoholu i narkotyków jest zróżnicowany, 6% respondentów stwierdziło, że jest łatwy, tyleż samo – że trudny, a 24% osób nie wyraziło opinii na ten temat.

Czy szkoły i miejsca publiczne w gminie są bezpieczne dla dzieci?

☐ tak
☐ nie mam zdania
☐ nie

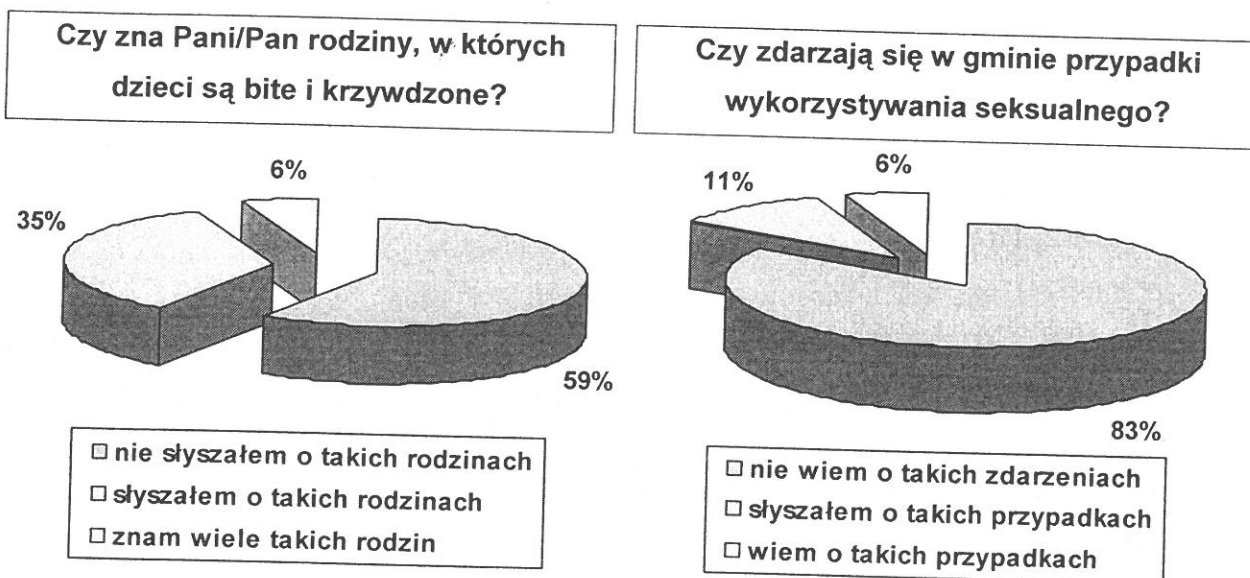
Czy w gminie są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka?

☐ nie wiem
☐ tak
☐ nie

Badania własne Centrum AV.

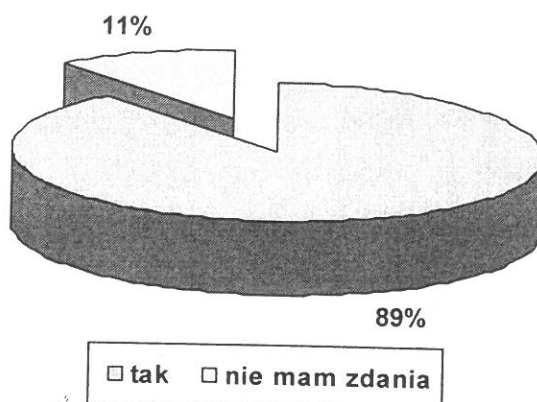
Oceniając stan bezpieczeństwa w szkołach i miejscach publicznych w gminie, zdecydowana większość ankietowanych (83%) stwierdziła, że są one bezpieczne dla dzieci. Jedynie 6% respondentów wyraziło negatywną opinię w tej kwestii, a 11% osób nie miało zdania na ten temat. Jednocześnie 22% badanych przyznało, iż w gminie są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka, 4% ankietowanych było odmiennego zdania, a aż 74% osób nie potrafiło jednoznacznie wypowiedzieć się w tej sprawie.

Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię przemocy domowej, której ofiarami są dzieci, większość ankietowanych (59%) stwierdziła, iż nie słyszała o takich rodzinach. Jednocześnie łącznie 41% respondentów przyznało, iż słyszało o takich rodzinach bądź zna ich wiele, co jest zjawiskiem niepokojącym. W kwestii wykorzystywania seksualnego dzieci zdecydowana większość badanych (83%) odpowiedziała, iż nie wie o takich zdarzeniach. Jednocześnie 17% osób wyraziło odmienne opinie.

Czy należałoby zorganizować więcej miejsc w przedszkolach?

Badania własne Centrum AV.

Analizując potrzebę zwiększenia liczby miejsc w placówkach przedszkolnych na terenie gminy, zdecydowana większość badanych (89%) przyznała, iż istnieje taka potrzeba. Pozostali ankietowani (11%) nie mieli zdania w tej kwestii.

2.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarcza również działająca na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Dane ww. instytucji dotyczą m.in. takich kwestii, jak liczba osób objętych pomocą i formy udzielanej pomocy.

W latach szkolnych 2005/2006 i 2006/2007 najczęstszymi formami pomocy udzielanej dzieciom i młodzieży z terenu gminy Radowo Małe przez pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łobzie były badania zakończone wydaniem opinii o objęciu ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie szkoły oraz dostosowaniu wymagań edukacyjnych (25 przypadków), badania zakończone poradą indywidualną (12), wydaniem opinii o dostosowaniu warunków egzaminacyjnych (8), wydaniem orzeczeń do nauczania indywidualnego (2), o upośledzeniu lekkim (5), umiarkowanym (8) i znacznym oraz o odroczeniu (3) i wczesnym wspomaganie (1).

2.5. ZASOBY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie kwestii dziecka i rodziny są instytucje działające na terenie gminy. Prezentujemy te, które mogą mieć największy wpływ na poprawę sytuacji i dziecka i rodziny.

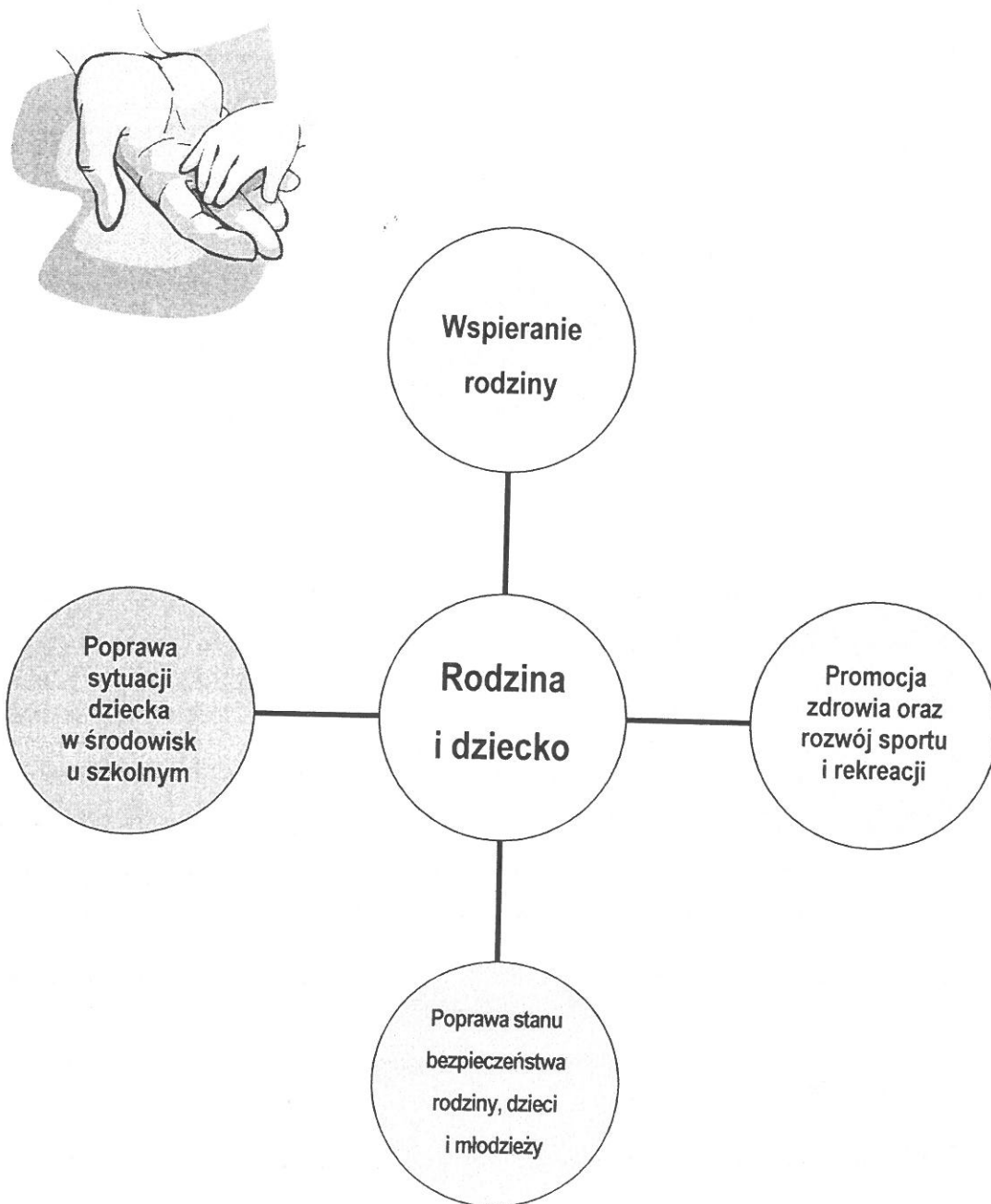
Nazwa instytucji	Kontakt
Ośrodek Pomocy Społecznej	72-314 Radowo Małe, tel. (0 91) 39 72 102
Zespół Szkół Publicznych w Radowie Małym	72-314 Radowo Małe, tel. (0 91) 39 72 460
Szkoła Podstawowa w Siedlicach	Siedlice, 73-150 Łobez, tel. (0 91) 39 74 765

2.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Zespół wspierający Ośrodek Pomocy Społecznej w opracowaniu niniejszego dokumentu, opierając się na materiale analitycznym oraz przesłankach wynikających z ogólnopolskich dokumentów diagnostycznych i programowych, uznał, że działania mające na celu budowę lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną należy zaprogramować w podstawowych obszarach, tj.:

- wspierania rodziny,
- poprawy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym,
- poprawy stanu zdrowia populacji, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji,
- poprawy stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

2.6.1. CELE STRATEGICZNE SYSTEMU – PREZENTACJA GRAFICZNA

3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA

Cel strategiczny 1.

WSPIERANIE RODZINY

Cele operacyjne:

- 1. Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.**
- 2. Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.**
- 3. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie.
2. Analiza i monitoring systemu wspierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań.
3. Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin.
2. Budowanie zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego, w tym utworzenie instytucji odpowiedzialnej za przyjmowanie sygnałów o sytuacji kryzysowej rodzin.
3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodzin.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Obejmowanie opieką socjalną rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne oraz dofinansowanie i organizowanie wypoczynku zimowego i letniego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym: szkoły i Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

POPRAWA SYTUACJI DZIECI W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Cele operacyjne:

1. **Wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych.**
2. **Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.**
3. **Wzmacnianie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowania.**
4. **Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
2. Włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na możliwości indywidualnego rozwoju, twórczego działania oraz sprzyjających rozwijaniu umiejętności społecznych, przedsiębiorczości i planowania kariery.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, zasiłki, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczkach dydaktycznych).
4. Wypracowanie procedur monitoringu uczniów uzdolnionych, wspierania ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Stworzenie systemu usług wspierających proces edukacji uczniów niepełnosprawnych.
2. Tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej, sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.

Zadania do celu operacyjnego 4:

1. Zwiększenie w szkołach dostępu do opieki pedagoga i zapewnienie dostępu do wsparcia psychologa.
2. Inicjowanie programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym dzieci i młodzieży, w tym uzależnieniom, nieprzystosowaniu, wykluczeniu.
3. Organizacja i rozwój świetlic szkolnych i środowiskowych, w tym parafialnych.
4. Tworzenie warunków do zwiększenia różnych form orientacji i poradnictwa zawodowego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym: szkoły i Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

PROMOCJA ZDROWIA ORAZ ROZWOJ SPORTU I REKREACJI

Cele operacyjne:

- 1. Rozwijanie warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży.**
- 2. Kompensacja deficytów zdrowotnych oraz wspieranie opieki zdrowotnej nad dzieckiem niepełnosprawnym.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie cyklicznych badań sprawności młodego pokolenia.
2. Wykorzystywanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży.
3. Stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych, również w godzinach popołudniowych, a dla młodzieży także w godzinach wieczornych.
4. Rozbudowa infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego (place zabaw, boiska sportowe, ścieżki rowerowe, basen kryty).

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Prowadzenie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie edukacyjnych programów prozdrowotnych w szkołach (higiena nauki i pracy, prawidłowe żywienie, wady postawy, uzależnienia).
3. Tworzenie warunków do praktykowania zachowań prozdrowotnych.
4. Zapewnienie dostatecznej opieki medycznej w szkołach.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym: szkoły i Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

POPRAWA STANU BEZPIECZENSTWA RODZINY, DZIECI I MŁODZIEŻY

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności dzieci i młodzieży.
2. Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.
3. Ochrona dziecka przed wykorzystywaniem i molestowaniem.

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wdrażanie programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne.
2. Włączanie w realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych policjantów z wydziału prewencji oraz ruchu drogowego.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży.
2. Ustawiczne szkolenie nauczycieli związane z zagrożeniem uzależnieniami.
3. Wdrażanie programów edukacyjnych z zakresu uzależnień dla rodziców.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, wykorzystywania i molestowania dzieci w rodzinie i w środowisku.
3. Promocja instytucji udzielających pomocy, np. telefon zaufania, program „Niebieska linia”.
4. Współpraca wszystkich lokalnych instytucji zajmujących się przemocą.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym: szkoły i Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w programie będą realizowane w ramach przyjętych zadań w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.